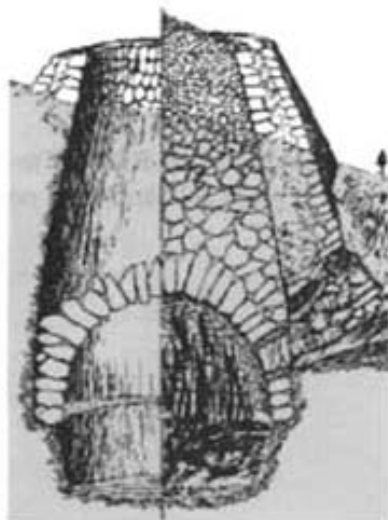

FORN DE CALÇ DE MIQUEL DE MARÍN (COVES DE VINROMÀ)

Joan Emilio Prades Bel

- La utilització de la calç, a format part de la nostra vida des de temps immemorials, el seu us a segut massiu en totes les èpoques, finalitzan la tradició en temps molts recents, dins de l'últim terç del segle XX, la calç sempre a estat acompanyat al ser humà, tan en la vida, com en la mort.

- Els referents d'esta simbiosis o associació la poden trobar en la preparació els paviments de les cases que feien els romans, en les seues colònies d'Ibèria com Valentia, Tarraco... allà p'el segle II i I avans

de Crist.

- En l'edat mitjana de Al-Andaluz es fa també un us habitual de la calç, que intervé en la construcció dels castells moros, es present als murs de les fortaleses que estan fets amb la tècnica del tapial, també present a les necròpolis islàmiques, per cobrir els cadàvers; en el mon cristià de temps de reconquesta, continua el seu us, apareix a moltes de les tombes que apareixen a dins de totes les esglésies cristianes antigues, i en la construcció dels castells cristians, però amb una diferència en les tècniques constructives que empleaven, que els diferència del castell islàmic, els cristians no utilitzaven la tècnica del tapial, construïen els murs i parets amb pedra, la calç i l'arena (morter)...o fang i calç apagada (mescla).

- La calç es omnipresent i un referent en tota l'arquitectura rural castellonense de l'era moderna... en tots els pobles castellonenses a format part en la construcció de les cases, casetes, masets, corrals, pallises, aljubs, cisternes... les parets eren i son de pedra i morter o mescla... fins el ocas i desaparició d'estes tècniques constructives, a les dècades centrals del segle XX.

- N'ia unes simbiosis d'elements constructius, uniu la pedra seca amb el morter d'arena i calç, tècnica que els nostres paredadors i mestres d'obra, van saber aprofitar construint els nostres habitatges i d'altres obres públiques, l'únic ciment per construir que se a estat utilitzant durant segles a segut la calç.

- L'Origen de la calç ve de la cocció pròlongada i controlada de la pedra calcària, i l'encarregat d'aconseguir convertir les pedres en calç, recau en el mestre calciner, un treball i molt sovint un ofici, durant segles an anat fent-se al nostre territori, on encara queden indicis d'este passat preindustrial, les úniques evidències visibles d'estes activitats son les restes d'algunes olles, on coïen les pedres.

- A la partida Canterera, dins del terme de les Coves de Vinromà, n'ia les restes d'un forn d'estes característiques, a la cota 200 snm. recte davant de la 1ª curva del camí pasat el mas de la Patacudà, coordenades en el mapa de cartografia militar 594-L.580587 escala 1-50000.

- Este forn va ser carregat per Miguel de Marín i el seu pare,

van treballar varis hòmens, entre ells el nostre informador i veí Antoni Roda Berrocal fill del Masnou, Antonio era molt jove, tenia uns quinze anys, i va treballar tallant malea cinc dies (fent garbóns i gabells) i portant llenya grossa per coure el forn, que ja estava carregat, preparaven la llenya per fer la cuita, que durava unes cinquanta hores, segons criteris del calciner, era habitual q'el pagament que rebien tots estos llogats era barata calç, inclòs l'amo de la finca d'on s'extraïa tota la pedra i la malea... en total van estar mes de quinze dies tallant malea.

- La majoria de la calç d'este forn de Marín la van vendre, o es va distribuir al mateix forn, un dia després d'apagarse la cuita, els masovers interessats en comprarla i els que havien de cobrar els jornals on el pagament es feia barata calç, pel treball ofert prèviament, i tots feien cola mentre se descarregava la cuita, la resta de la calç estava venuda per encàrrec a Torrelblanca, el amo feia venta ambulana, es pesava amb una romana amb quilos, però les mesures de venda eren les arrobes curtes o llargues (10 o 12 quilos), quant es va coure este forn, la calç ja estava tota encarregada.

- Este forn tan sols va tindre un únic ús, era una practica habitual, era un forn temporal, una vegada agotats els recursos naturals necessaris per alimentar el forn, el calciner se n'anava a buscar noves fonts de suministrament de matèries primes, els motius eren econòmics, era massa costosos carregar les pedres i la llenya des de lluny, sembla que tan sols era rentable si les matèries primeres es tenien al voltant d'on es fes l'olla del forn.

- La matèria prima no els faltava, la pedra calcària son les roques sedimentaries que mes del 50 per cent del seu contingut es carbonat calcic, estes roques molt abundoses al nostre territori, l'homé les a sabut utilitzar des de temps molt remots, en poden dir que pertanyem a una "cultura de la pedra".

- La llenya era el combustible per fer la cuita de la calç, se necessitaven molts de carros de llenya de malea per cada cuita, el foc i la mà de l'home eren els componens bàsics que completaven el cicle de la fabricació de la calç en la partida Canterera.

- D'altres forns de calç d'un sol us, que apareixen per el territori: baix del Mas del Maco contra la rambla del Cuartico, baix del cingle llarg al barranquet de la Cova de Quiquet contra la rambla, corral de cabres blanques al costat de la carretera de Vilanova...

EINES: agulla ganxera feta de sabina, forca, tiras, mall, perpal, llaona, pic...

USOS DE LA CALÇ: els usos son molt variats: pintar les parets de les cisternes, pintar tota la vivenda per dins i per fora una vegada a l'any, (higiene profiláctica dels corrals dels animals: pintar parets, i tirar uns polsets de calç damunt del fem, en cas de tindre puses, caparres, serps, diarrees massives, redreses...), (la protecció dels tubercles de les sitges i rebostos, contra "l'escarbot" de les pataques, moniatos...), calç com material de construcció, fungicida, "ensofatar" vinyes, fertilitzant agrícola, per netejar tandes, per adobar olives...i tirar dos pedres de calç viva dins de la cisterna per mantindre l'aigua potable...

Agraïr a Antonio Roda Berrocal la seua informació, deferència i amabilitat.

El porland i les pintures sintètiques van apagar i matar els forns de calç!